

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

МАГІСТЕРСЬКІ СТУДІЇ ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО ФАКУЛЬТЕТУ

Випуск 3

Збірник наукових праць магістрів ОП
«Дошкільна освіта. Інклюзія»,
«Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт»,
«Практична психологія»,
«Менеджмент. Управління закладом
загальної середньої освіти»

Київ 2025

УДК 37(063).
973.202 я1

**Магістерські студії психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету: збірник наукових праць
здобувачів ОС Магістр ОП «Дошкільна освіта. Інклюзія», «Початкова освіта»,
«Фізична культура та спорт», «Практична психологія», «Менеджмент.
Управління закладом загальної середньої освіти» / за заг. ред. Л.В. Задорожної-
Княгницької. Випуск 3. Київ: МДУ, 2025. 522 с.**

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол №2 від 27 листопада 2025 року)

© Колектив авторів, 2025

10. Romero-Rodríguez J. M., et al. The reality of the gamification methodology in Primary Education. *Teaching and Teacher Education*. 2024. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0883035524001666>

ОСОБЛИВОСТІ ТЬЮТОРСЬКОГО СУПРОВОДУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Марина Нетреба, кандидат філолол. наук, доцент кафедри педагогіки та освіти

Людмила Гунченкова, здобувач ступеня вищої освіти «магістр» за спеціальністю «Початкова освіта»

FEATURES OF TUTORIAL SUPPORT FOR THE EDUCATIONAL ACTIVITIES OF PRIMARY SCHOOL PUPILS

Marina Natreba, candidate of philological sciences, associate professor of the department of pedagogy and education

Lyudmila Gunchenkova, master's student in Primary Education

Анотація. У статті розкрито зміст тьюторського супроводу учнів початкової школи. Розкрито функції тьютора, охарактеризовано принципи його роботи. Висвітлено роль тьютора у розробленні індивідуальної освітньої траєкторії молодшого школяра.

Ключові слова: тьютор, тьюторський супровід, індивідуальна освітня траєкторія.

Abstract. The article reveals the content of tutoring support for primary school pupils. The functions of a tutor are revealed, and the principles of his work are characterised. The role of a tutor in developing an individual educational trajectory for a primary school pupil is highlighted.

Keywords: tutor, tutoring, individual educational trajectory, primary school, primary school pupils.

На сьогодні в освітній практиці активно здійснюється пошук альтернативних шляхів організації освітнього процесу, які б сприяли більш ефективній реалізації принципу індивідуального підходу до здобувачів освіти, особливо у контексті критичного переосмислення традиційної класно-урочної системи. Цей пошук набув свого втілення у впровадженні різноманітних педагогічних і соціально-педагогічних технологій, які сформували основу для концепцій так званої «вільної освіти» – напрямку, що орієнтований на розвиток особистості дитини відповідно до її власного темпу, інтересів, потреб і здібностей.

Розуміння завдань індивідуалізації навчання та соціального розвитку особистості ґрунтується як на положеннях чинного освітнього законодавства, так і на наукових концепціях, сформованих у результаті спеціалізованих досліджень. Зокрема, важливість індивідуального підходу та сприяння розробленню й упровадженню індивідуальної освітньої траєкторії учнів закріплена у Законах України «Про освіту» (2017) та «Про повну загальну середню освіту» (2020), а також у стратегічному документі – концепції «Нова українська школа» на період до 2029 року (2017). У зазначених документах зазначається, що індивідуалізація навчання передбачає максимально повне

врахування особистісних відмінностей учнів під час добору методів, засобів та темпу навчання. Такий підхід дозволяє створити умови для найбільш ефективного розкриття потенціалу кожного здобувача освіти, й у першу чергу – молодшого школяра.

Основним чинником, що визначає соціальну ситуацію розвитку молодшого школяра, є перехід дитини до нової соціальної ролі – статусу учня. За умови сприятливого входження у шкільне життя, у психіці дитини відбувається формування важливого новоутворення – внутрішньої позиції школяра, яка свідчить про успішну адаптацію до нової навчальної реальності [4]. Як зазначаює С. Подпльота, на цьому віковому етапі провідною стає навчальна діяльність, яка базується на зростаючому пізнавальному інтересі та формуванні нової соціальної ідентичності. Молодший школяр починає усвідомлювати себе як активного учасника суспільно важливої справи – здобуття знань, і ця діяльність отримує значення в очах оточення, що мотивує дитину до саморозвитку [9].

На початку шкільного навчання головною метою здобувача освіти є оволодіння ним базовими академічними навичками: грамотним письмом, читанням, рахуванням, що формують фундамент подальшої освіти [49]. У процесі навчання розвиваються ключові психічні новоутворення цього вікового періоду: довільність поведінки, формування внутрішнього плану дій, розвиток рефлексії та мотивація до досягнення успіху.

Згідно з результатами досліджень, здійснених вітчизняними науковцями, впровадження відповідного підходу до організації освітнього процесу та його практична реалізація дозволяє сформувати у молодших школярів якісно нові характеристики пізнавального інтересу, які зазвичай не є притаманними цьому віковому етапу. Зокрема, йдеться про стійкість, тобто тривалість інтересу, його усвідомленість і здатність до цілеспрямованого вибору, а також про глибину, виражену у переході до проектної чи дослідницької діяльності. Окрім того, такий підхід сприяє досягненню здобувачами освіти належного рівня готовності до навчання у середній ланці школи та забезпечує значно вищий рівень особистісного розвитку у порівнянні з тими молодшими школярами, які не були залучені до роботи в такому освітньому форматі. У цьому контексті роль педагога, що виступає в позиції тьютора, виходить далеко за межі традиційного наставництва [5].

Основне завдання вчителя-тьютора полягає не лише в допомозі дитині у здійсненні освітнього вибору, а й у створенні умов, що унеможливають обмеження свободи цього вибору. Йдеться про співтворчість тьютора і тьюторанта, у якій кожен крок у розвитку пізнавального інтересу здійснюється у партнерській взаємодії. Учень, долучаючись до цієї взаємодії, набуває досвіду самостійного виявлення інтересу, формулювання особистісно значущих цілей, а також інтеграції різних освітніх ресурсів (як шкільних, так і позашкільних) для їх досягнення. У результаті дитина починає усвідомлювати та освоювати процес самоуправління у сфері пізнавальної та освітньої діяльності, поступово оволодіваючи механізмами розвитку власного інтересу [6].

Беручи до уваги те, що кожна дитина по-своєму реагує на початок

навчання в школі, тьюторська діяльність має відігравати важливу роль у полегшенні її адаптації до нових соціальних умов. Одним із ключових завдань тьютора на цьому етапі є сприяння формуванню внутрішньої позиції школяра, що проявляється у позитивному ставленні до навчання, в усвідомленні своєї ролі в освітньому процесі, а також у розумінні функцій учителя як партнера, що допомагає, а не контролює. Такий підхід сприяє створенню основ для подальшого успішного навчання та гармонійного особистісного розвитку.

За результатами здійснених досліджень вітчизняні науковці пропонують низку практичних дій, спрямованих на розвиток внутрішньої позиції здобувачів початкової загальної середньої освіти, а також підвищення їх навчальної мотивації. Серед ключових педагогічних прийомів виділяються такі:

- 1) створення відчуття поступу у навчанні шляхом добору завдань відповідної складності;
- 2) формування досвіду успіху через об'єктивне оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності дитини без порівняння з іншими учнями, лише у зіставленні з її власними попередніми досягненнями;
- 3) максимальне використання потенціалу навчального матеріалу для пробудження зацікавленості й активізації самостійного мислення, впровадження елементів дослідницького підходу, організація уроків у нестандартних форматах;
- 4) реалізація принципів особистісно орієнтованого навчання, зокрема через партнерський стиль взаємодії, залучення дітей до спільної діяльності;
- 5) вплив через власний приклад і педагогічний авторитет, який може слугувати орієнтиром для учнів;
- 6) налагодження партнерської взаємодії з батьками здобувачів освіти, спрямованої на спільну роботу щодо підвищення мотивації дитини до навчання;
- 7) використання методики розвивального навчання, які сприяє формуванню мислення, уяви, креативності;
- 8) організація предметно-розвивального середовища у класі;
- 9) обачливе ставлення вчителя до негативної інформації про учня від інших педагогів, уникнення передчасних висновків та «розвішування ярликів»;
- 10) застосування гумору в освітньому процесі, що може допомогти зняти напругу, налагодити контакт і розв'язати складні ситуації.
- 11) конструктивне і послідовне застосування покарань, яке має бути співмірним з конкретним порушенням, без надмірної емоційності;
- 12) формування позитивного емоційного клімату в класі як необхідної умови для підтримання стійкої мотивації до навчання [4].

Особливо важливими елементами тьюторського супроводу учнів початкової школи є психологічна підтримка, що сприяє закріпленню позитивних емоційних станів; позитивне підкріплення як засіб стимулювання бажаної поведінки; підбадьорення, дружній тон у спілкуванні, а також жарти і гумор як елементи, що створюють доброзичливу, безпечну атмосферу навчання.

Освітній процес на початковому етапі шкільного навчання передусім спрямований на розвиток інтелектуальних здібностей дитини, тому тьюторська діяльність має бути зорієнтована на інтелектуалізацію психічної активності

молодшого школяра, тобто стимулювання розвитку його мислення, пізнавальної активності та логічної побудови розумових процесів. Водночас важливо, щоб тьютор не обмежувався виключно когнітивною сферою. Він має також сприяти розширенню світоглядного простору дитини, формуванню цілісного уявлення про навколишній світ, розвитку етичних якостей та становленню морально-соціальної позиції особистості [1].

Таким чином, одним з основних завдань тьютора стає систематична робота над розвитком різнорівневих компетентностей: ключових, загальнопредметних і предметних. Відповідно до положень Державного стандарту початкової загальної освіти [11], до ключових компетентностей, які необхідно формувати вже з перших років навчання, належать: вміння вчитися, загальнокультурна обізнаність, громадянська активність, навички збереження здоров'я, соціальна компетентність та інформаційно-комунікаційна грамотність.

До обов'язків тьютора, який здійснює особистісно орієнтований супровід індивідуальних освітніх програм здобувачів початкової освіти, входить не лише сприяння формуванню індивідуального стилю навчання дитини, підтримка її пізнавальної активності та забезпечення м'якого переходу між ключовими етапами освітнього розвитку – від дошкільного віку до початкової, а згодом до основної школи. Діяльність тьютора також включає в себе організацію сприятливого освітнього середовища, яке сприятиме досягненню молодшим школярем освітнього успіху, супровід освітнього запиту родини, підтримку участі учня в інтелектуальних і творчих змаганнях (конкурсах, олімпіадах міського, регіонального, загальнонаціонального та навіть міжнародного рівня), а також формування і ведення портфоліо особистих освітніх досягнень дитини молодшого шкільного віку [6].

Отже тьюторство в початковій школі є специфічною формою педагогічного супроводу, в межах якої тьютор-педагог не просто навчає, а створює умови для усвідомлення і реалізації учнем свого пізнавального інтересу, освітніх потреб та дій, спрямованих на їх задоволення. Учитель початкових класів сьогодні має не лише глибоко володіти предметом та методикою його викладання, а й бути обізнаним у технологіях особистісно орієнтованої педагогіки, розуміти психофізіологічні закономірності вікового розвитку молодших школярів, та, найголовніше, вміти допомогти дитині сформулювати власне освітнє замовлення, яким за своєю сутністю має стати сформований і стабільний пізнавальний інтерес.

К. Осадча уточнює основні функціональні напрями тьюторської діяльності у початковій ланці освіти. До них вона відносить:

- підтримку інтересу дитини до освітнього процесу;
- надання індивідуалізованої педагогічної допомоги;
- визначення особистого стилю навчання та формування у школяра ціннісного ставлення до власного освітнього досвіду.

Дослідниця підкреслює, що тьюторська взаємодія повинна орієнтуватися на дитячі запитання й спроби знайти відповіді, оскільки саме вони становлять ядро пізнавального інтересу. Саме ці запити, на її думку, відіграють вирішальну роль не лише в освітній ситуації «тут і зараз», а й у більш широкій перспективі –

в побудові індивідуальної освітньої історії кожного учня [8].

Усі зазначені вище завдання та виклики, що стоять перед тьютором у процесі професійної діяльності, врешті-решт концентруються в одному стратегічному завданні – побудові та супроводі індивідуального освітнього маршруту і програми кожного здобувача початкової освіти. Цей процес передбачає системну педагогічну взаємодію, зорієнтовану на забезпечення умов для усвідомленого освітнього вибору учня та розвитку його пізнавальної автономії.

Під час занять реалізація індивідуального освітнього маршруту може здійснюватися через створення освітньої ситуації вибору, в межах якої школяр самостійно визначає один із можливих варіантів виконання навчального завдання. У такий спосіб виявляється його ініціативність, самостійність і особистісний стиль пізнавальної діяльності. Грамотно вибудований індивідуальний освітній маршрут для учнів молодшого шкільного віку є не лише ефективним інструментом формування їхніх метапредметних універсальних навчальних дій, а й важливим чинником розвитку особистості дитини в цілому. У зазначеному контексті йдеться про розкриття творчого потенціалу молодшого школяра, його інтелектуальних і практичних здібностей, індивідуальних нахилів, стимулювання пізнавального інтересу та формування внутрішньої мотивації до навчання. ІОМ виступає також засобом гармонійної соціалізації дитини, що сприяє її інтеграції в соціум і самореалізації у шкільному середовищі. Крім того, індивідуальний освітній маршрут виконує функції диференціації та індивідуалізації навчального і виховного процесів. Він стає основою конструктивної, діалогічної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу – учнем, учителем (тьютором), батьками учня, адміністрацією – з метою сприяння особистісному розвитку кожного з них. Індивідуальний освітній маршрут стимулює творчу ініціативу, допомагає школярам досягати власних цілей та «вершин» у межах їхнього освітнього шляху. Водночас це потребує від учителя нової якості професійної діяльності: підвищується вимога до його мобільності, адаптивності, здатності до саморозвитку й гнучкої реакції на індивідуальні потреби дитини [12].

К. Осадчою запропоновано принципи побудови індивідуального освітнього маршруту учня в початковій школі (таблиця 1).

Таблиця 1

Принципи тьюторського супроводу освітньої діяльності молодших школярів

Принцип	Сутність принципу
Систематичної ступінчастої діагностики	Діагностика освітніх досягнень молодшого школяра повинна носити систематичний характер у перебігу освітнього процесу та виявляти особливості просування дитини на різних етапах її навчальної діяльності в початковій школі.
Індивідуального підбору педагогічних технологій	На основі отриманих діагностичних даних визначення оптимальних для конкретної дитини форм і методів навчальної взаємодії, що характеризують, з одного боку, методи навчання, а з іншого – найбільш прийнятні для конкретного учня форми його освітньої діяльності.

Контролю та коригування	Контроль результатів тих чи інших впливів на дитину, коригування або зміна методів і форм роботи з учнем у випадку неефективності застосованих форм і методів.
Систематичності спостережень	Формулювання відповідних висновків на основі систематичного психолого-педагогічного спостереження за учнями під час навчальної діяльності та внесення за необхідності відповідних коректив.
Покрокової фіксації даних	Усі отримані дані про дитину, а також намічені психолого-педагогічні заходи на той чи інший період навчання повинні фіксуватися в індивідуальній карті її навчання і розвитку, що відбиває індивідуальному освітньому маршруту здобувача освіти протягом його навчання в початковій школі.

Найголовнішим завданням тьюторської діяльності з дітьми молодшого шкільного віку є формування позитивної мотивації до навчання, пізнавального інтересу та підготовку до навчання в основній школі. Організація тьюторської діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей молодших школярів сприятиме успішній реалізації індивідуального освітнього маршруту на етапі початкової освіти, її подальшому розвитку на наступних етапах шкільної освіти та вдосконаленню навчальних можливостей учнів і розвитку їх уміння вчитися.

Для досягнення цих цілей тьютор використовує широкий спектр методів, адаптованих до віку та можливостей учнів. Серед них:

- діагностичні методики, що допомагають визначити індивідуальні особливості, інтереси та здібності учня початкової школи;
- інтерактивні та ігрові методи, що є особливо ефективними у роботі з учнями початкової школи й використовуються для стимулювання активності та творчого мислення.
- метод проєктів, який дозволяє молодшим школярам застосовувати знання на практиці, розвивати навички командної роботи та самостійного пошуку рішень;
- метод портфоліо, який уможливорює систематизацію освітніх досягнень молодшого школяра, візуалізацію його прогресу й усвідомлення власних успіхів;
- форми роботи, до яких належать індивідуальні та групові консультації, тренінги з розвитку soft skills, а також змагальні та комунікативні заходи, що сприяють формуванню навичок взаємодії та здорової конкуренції [8].

Отже, основна мета тьюторського супроводу освітньої діяльності учнів початкової школи зосереджена на формуванні в них стійкого пізнавального інтересу та позитивної мотивації до навчання. Тьютор допомагає дитині відкрити для себе радість пізнання, досліджуючи навколишній світ та розвиваючи природну допитливість. Це сприяє не лише кращому засвоєнню шкільної програми, а й закладає міцний фундамент для подальшого успішного навчання.

Список використаних джерел:

1. Бернадзіковська Л. О. Тьюторинг як метод індивідуалізації в освіті. *Молодий вчений*. 2019. Трав. (№5.2). С.95–98. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2019/5.2/21.pdf>
2. Бех І. Молодший школяр у вікових закономірностях. *Початкова школа*. 2015. № 2. С. 1-3.
3. Бойко А. Тьютор – якісно вища педагогічна позиція і новий простір духовно-моральної взаємодії. *Педагогічні науки*, 2011, №2, С.4-10.

4. Ветров С. Поняття та алгоритм тьюторської діяльності. *Інформаційний збірник МОНУ для директорів школи і завідувача дитячим садком*, 2017, №23-24(69), С.35-47.
5. Воронцова Т. В., Пономаренко, В. С. Ключові компетентності та ключові життєві навички в контексті викликів сучасного світу. *Освіта і здоров'я підрастаючого покоління*, 2018, №2, 13-17.
6. Гусак В. М. Нові ролі педагога у контексті реформ сучасної української школи. *Педагогіка партнерства як основа розвитку суб'єктів освітньої діяльності в умовах нової української школи : матеріали наук.-практ. конф., 15 трав. 2019 р. / Житомир. обл. ін-т післядиплом. пед. освіти. Житомир, 2019. URL: <https://conf.zipro.net.ua/?p=79>*
7. Максимов О., Шевчук, Т. Основні напрями організації тьюторської діяльності в середньому навчальному закладі. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка*, 2017, №1(18), С. 151-156.
8. Осадча К. П. Інформаційно-комунікаційні технології здійснення тьюторської діяльності у системі шкільної освіти. *Молодь і ринок*, 2016, №9(128), С. 22-26.
9. Подпльота С. В. Педагогічні основи тьюторських практик у моральному вихованні студентів у коледжах і університетах Англії: Дис. доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки) Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького / Інституційний репозиторій Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. 2020. URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/>
10. Подпльота С. В. Тьюторство: історія і сучасність. *Збірник наукових праць. Педагогічні науки*, 2017, №75, С. 65-69.
11. Постанова Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 року «Про затвердження Державного стандарту початкової освіти» (2018). Офіційний вісник України, №19, С. 32.
12. Швець Т. Е. Тьюторські практики індивідуалізації: досвід українських та польських шкіл. *Історико-педагогічні студії*, 2018. №11-12, С. 2-20.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МЕДІАОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

*Марина Нетреба, кандидат філологічних наук, доцент кафедри
педагогіки та освіти*

*Юлія Дегерменджі, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»
за спеціальністю «Початкова освіта»*

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF THE MEDIA EDUCATIONAL PROCESS IN PRIMARY SCHOOL

*Maryna Netreba, candidate of philological sciences, associate professor of the
pedagogy and education department*

Yulia Degermendzhi, master's student in Primary Education

Анотація. У статті розглянуто специфіку та актуальність впровадження медіаосвіти для здобувачів освіти молодшого шкільного віку, що зумовлено їхньою ранньою взаємодією з медіаконтентом. Визначено ігрову діяльність як провідну форму організації медіаосвітніх занять, оскільки вона сприяє розвитку когнітивних навичок та забезпечує високий рівень залучення дітей. Висвітлено залежність методик викладання медіаосвіти від вікових особливостей учнів та технологізації освітнього процесу.

Ключові слова: медіаосвіта, початкова школа, молодший шкільний вік, ігрова діяльність, медіаграмотність.